

1944-1985

1948

La Praga ia ființă Institutul Internațional de teatru. E ales președinte dramaturgul englez J. B. Priestley. Ce-ar fi dacă ne-am așlia și noi ?

1952

Citesc o carte de mare noblețe sufletească : Memoriile Agatheii Bărescu „din Germania, Austria, Ungaria, America și România“, editura „Adevarul“.

Sint pagini deosebit de interesante privind arta dramatică. Iată o mărturie privitoare la declamație : „Este nevoie de o rostire naturală, omească, fără ton declamator. Intotdeauna, în îndelungata mea carieră teatrală, în orice limbă am jucat, chiar în scenele cele mai tragice și de cel mai înalt patos, am căutat să înlătur tonul declamator, făcînd întotdeauna deosebiri în ce privește tonalitatea, puterea și coloratura...“

E o declarație întru totul modernă.

1961

Intrebat care e secretul izbucirii unui personaj, G. Storin răspunde „Apropierea de rol, studiul neconținut, munca fără de preget, credința biruitoare în personaj“.

★

li spun, printre altele, lui Jean Vilar, aflat în turneu la București, cu T.N.P., că spectatorul român, chiar cel ce nu înțelege limba franceză, a fost fermecat de claritatea rostirii. Mă întreabă dacă pentru cei ce știu franceza semnificațiile au fost (în Mercadet) de asemeni clare. Răspund afirmativ. „Din punctul meu de vedere — zice — e esențial ca semnificațiile piesei să ajungă la spectator clar, explicit, răspicat.“

1962

O activistă culturală, Nicoleta Toia, îmi scrie că Teatrul Național din București, dînd un matineu Topârceanu, „unii actori s-au prezentat neglijent, citînd poeziile aflate în program «la prima lectură»“.

Teatrul Național ne scrie că mulțumește corespondentei, care „are dreptate“, și ne cere să vizionăm asemenea matinee „înainte de a se produce, pentru a se evita criticile ulterioare“.

Ehei !...

Din scrisoarea amicului britanic Ossia Trilling : „Dragul meu, premiera Noptii furtunoase de Caragiale în Anglia, realizată de trupa «New Stagers», a fost un succes. Regia lui Edwin Earl s-a bucurat de apreciere. Prinuarul din Brighton ne-a dat tuturor o recepție. Triumful cel mai mare l-a obținut D. Coolings, care l-a jucat pe Rică“.

★

În stagiunea 1961—62, teatrele cehe și slovace au reprezentat Steaua fără nume, Siciliana și Gaițele.

Mona, la Bratislava, e o doamnă scundă și dolofană, ce-i drept, însă, de o eleganță copleșitoare. Aneta Duduleanu (la Kosice) e o bătrînă uscată, un munte de femeie, viforoasă, cîmplită.

★

Régis Bergeron ne scrie „de ce înseamnă Hamlet o sârbătoare franceză“ : traducerea, André Gide ; regia și interpretarea eroului, Jean Louis Barrault ; muzica : Arthur Honegger.

★

Emmanuel Roblès e mișcat de faptul că Montserrat se joacă de patru ani în România și trimite colectivului din Bacău (unde a avut loc ultima premieră) o caldă scrisoare, transmițându-i „prietenia și recunoștința“ sa.

★

Sint atâtea premiere pe țară în această stagiune, încît oricît aș călători tot nu le pot cuprinde. Bineînțeles că la București le, văd pe toate. Fiicele de Sidonia Drăgușanu, Oamenii înving de Al. Voitin, Plața ancorelor de I. Stok, Bulevardul Durand de Salacrou, Orfeu în infern de Tennessee Williams (cu Irina Răchiteanu, Florin Ptersic, Silvia Popovici) — la Național ; Cred în tine de V. Korostiliou, Copiii soarelui de Gorki, Rustica '50—'60 de Theodor Mănescu și Silvia Andreescu (regizori, Liviu Ciulei și Lucian Pintilie), Camera fierbinte de A. I. Ștefănescu, Costache și viața interioară de Paul Everac — la „Bulandra“ ; Mi se pare romantic de Radu Cosașu, Șvejk în al doilea război mondial de Brecht, Nuntă la Castel de Sütő András, Procesul de Mircea Ștefănescu (adică toate premieretc) la Teatrul de Comedie ; De Pretore Vincenzo de E. de Filippo, Emil și detectivii după E. Kästner, În fiecare seară de toamnă de I. Peicev — la Teatrul pentru copii și tineret ; Indrăzneala de Gheorghe Vlad (bună comedie sătească) la Teatrul Regional ; Flori vii de Pogodin, Oameni și umbre de Ștefan Berciu, Romagna de L. Squarzina (M. Dimiu) — la Giulești ; Băieții veseli de H. Nicolaide, Ciocirlia de J. Anouilh, Am fost fiul lui de N. Rusev, În noaptea asta nu doarme nimeni de Florian Potra — la „Nottara“ ; Minciuna are picioare lungi de E. de Filippo, Nu puneți dragostea la încercare de Basilio Locatelli, la Studioul Institutului.

În țară însă, sint mai puține premiere ; iar printre ele, destule care nu spun mai nimic : Să nu ne supărăm, Singur printre dușmani, Trenul regimentar, Un drac de fată, Dol medici, Ecou îndepărtat, Patru sub un acoperiș, Fata cu pistrui, Călătoria de nuntă, Nuntă mare, Balul florilor etc.

Se ratează câteva spectacole Shakespeare : Macbeth (Național București), A douăsprezecea noapte (Craiova), Visul unei nopți de vară (Oradea).

Cel mai frumos spectacol al stagiunii pare să fie Orfeu în infern la Național, iar cel mai interesant, Mielul turbat de Baranga, re-pus în scenă, la Teatrul Regional, de Dinu Cernescu.

1966

Teodor Mazilu ne acordă un interviu în care propozițiile despre comic și tragic mi se par relevante . „Ca și tragicul, comicul se raportează la ideea desăvîrșirii condiției umane. Cînd dispăre acest criteriu superior, acest solid punct de reper, comicul degenează într-o conversație spirituală ; raportîndu-se la el însuși, comicul e penibil, lipsit de noblețe și de forță ; neavînd un cer deasupra, ironia devine meschină, vulgară, comicul trece pe lângă individ fără să-l tulbure“.

1967

Discuție publică la „masa rotundă“, în octombrie, „Gînduri în fața rampei — la deschiderea stagiunii“. O conduc eu. În fața mea, Ion Dacian, directorul Teatrului de Operă și Crin Teodorescu, regizor la „Bulandra“, Margareta Niculescu, directoarea Teatrului „Tăndărică“.

— Vă iubesc și vă stimez, știți doar — spune Dacian, în șoaptă. Dar să nu-mi puneți întrebări grele... Mi-ar fi fost mai ușor să cînt, zău...

— Pe mine mă lași la urmă — murmură Crin Teodorescu.

— Și pe mine — zice, șoptit, Margareta Niculescu.

— Vorbește dumneata cît mai mult — mă îndeamnă regizorul — și pe urmă mai adăugăm și noi cite un cuvîntel.

— Excelentă idee ! — aprobă Dacian.

Îi pun, totuși, lui prima întrebare. Dezvoltă un expozeu simplu, plin de jarmec, cuvîntînd melodios și clar.

E tot atît de aplaudat, cît și pe scenă.

★

Repartițiile absolvenților de Institut : Gabriel Sergiu Ionescu — la Radioteleviziune. Dumitru (Mitică) Popescu — Piatra Neamț. Eugenia (Car-

den) Galin — Sibiu. Teodora Mazanitti — Turda. Ilie Gheorghe — Craiova. Gabriel Săndulescu — Braşov. Cristina Stamate — Arad. Sorin Postelnicu — Bacău. Etc.

1976

Mă impresionează puternic opera din Ottawa. Pare un templu modern cu coloane de joc. Dar când se deschide cortina, rămân de-a dreptul uimit. Decorul e proiecția unei uriașe cărți de joc, în penumbră colorată: Dama de pică. Pe scenă, puține obiecte, în ceață, într-o dispunere savantă, asimetrică. E o atmosferă tulburătoare, de mister adânc. Pare o lume subpământină... Cântăreții — nu numai canadieni, ci și francezi, englezi, italieni, americani — sînt buni și mijlocii, dar ca actori au atitudine de o superbă plasticitate. Aplaudăm puternic, îndelung. Și, deodată, printr-o rotire, ori o glisare, nu-mi dau seama, se ivește, fulgerător, grupul de jucători de cărți învăluit în fum. Aplaudăm iar, mult, foarte mult, ne ridicăm în picioare.

La pauză, în culise, strîng mina regizorului și scenografului, doi vechi cunoscuți: un bărbat robust, pleșuv, cu mustața pe oală, Ottomar Krejča. Iar celălalt, blînd, surizător, ușor povîrnit, cu mîini fine: Josef Svoboda. Entuziasmului meu, regizorul îi răspunde dînd din cap, bucuros dar taciturn. Scenograful îmi pune mîna-i delicată pe umăr și zice stîns: „Mulțumesc... Am încercat... Căutam... Ne străduim...”

1979

M-am hotărît să fac o colecție de opinii ale actorilor despre critică și critici. Sînt, printre ele, multe ridicole, altele ignorante, fieroase, obtuze, mărunte — „Criticii n-au criterii, sînt dezorientați” (un actor cu barbă, fost cîndva răsfașatul cronicarilor, dar acum...); „Am încetat să mai citesc critică” (o actriță cîrnă și foarte sigură pe ea) etc. — dar și cite o opinie care scapără, vădînd intuiții adînci, inteligență aplicată, aș zice o perspectivă talentată asupra fenomenului, cu disociații neașteptate.

Rețin, de pildă, în acest sens, expresia lui Radu Beligan din cartea sa Pretexte și subtexte: „O gîndire critică presupune o gîndire netă”.

Dificultatea începe de la inacceptarea criticii de către actori — cu atît mai obstinată, cu cît judecata de non-valoare e mai tranșantă.

★

Un coleg maghiar, pe care-l întîlnesc la o reuniune internațională de breaslă, îmi spune că Matca lui Sorescu e considerată cea mai bună montare teatrală a televiziunii din Budapesta în anul 1978.

★

Declarația unui mare actor contemporan, George Constantin: „Pe mine mă interesează piesele și rolurile în funcție de regizorul care mi le propune. Aria noastră depinde enorm de muzansenă, așa că un Othello (să zicem) prost realizat de mine, într-o regie neinspirată, mi s-ar părea nu numai inutil, ci chiar periculos, da! fiind că nu poți monta, la intervale foarte mici, în același oraș, același text scris de Shakespeare”.

1985

Seminar internațional la Moscova, pe tema Rolul social al criticii teatrale. Printre cele mai interesante puncte de vedere, expozele colegilor Fienzo Tian (Roma), Peter Selem (Zagreb), André Camp (Paris), Zeynep Oral (Istanbul), Ulf Birbaumer (Viena), Nikolai Parusev (Softa), Don Rubin (Toronto), Petăr Mayjanović (Belgrad), John Elsom (Londra), Anna Obraztova și tînărul Viaceslav Ivanos (Moscova).

Eu n-am pregătit un referat, dar, cum se obișnuiește în asemenea împrejurări, fac comentarii pe marginea unora dintre expunerii, pun întrebări, răspund la întrebări, intru în polemică amabilă cu o doamnă — letonă, mi se pare — ceea ce îmi dă posibilitatea să schițez, în ansamblu, o opinie conturată în problemă. În concluziile finale, această opinie e reținută și subliniată; îmi face, evident, plăcere.

Ne simțim foarte bine împreună. În cursul plimbărilor cu autobuzul, la masă, în pauzele spectacolelor și în alte circumstanțe continuăm schimburi de vederi, căci aici fiecare e interesat de ceea ce fac și gîndesc ceilalți, fiecare are de spus ceva nou despre mișcarea teatrală din țara sa, iar cei mai mulți sînt oameni înformați, serioși, remarcabili convivi la ospățul ideilor.